

ХАНТЫ ЯСАҢ

10 октября 2019 года

№ 19 (3535)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Ёмвошн Россия мўвтел мир вэн мирхот вэс

Л. Гурьева верум хур

Васы мǎнты тылǎщ 7-10-мит хǎтлǎтн Ёмвошн Россия мўвтел мир вэн мирхот вэс. Тыв 700 мултас хуят иса Россия мўвǎт эвǎлт юхтыйлсǎт.

8-мит хǎтлǎн тǎм вэн мирхот пўншум пурайн Россия президент кǎщǎ лǎңкǎр хотн рǎпитты хǎ Магомедсалам Магомедов вўщǎ верман Россия мўв президент эвǎлт вўщǎ ясǎн лўңтǎс: «Йистелн Россия луваттыйн арсыр мирǎт йма па лǎхсǎңǎ вǎлдǎт.

Интǎм Россия мўвтел мир вэн мирхот Югра мўвн мǎнл. Вантǎ, хǎнты мўв идпи газ па питы вуй вǎйтум пурайн тыв иса мўвев арсыр вошǎт, кǎртǎт эвǎлт сыр-сыр мир юхтыйлсǎт, тǎта хотǎңа йисǎт. Интǎм тǎта кўтǎлн 124 мир йма вǎлдǎт, ййха мўвев пǎта

унтас тўвман тарма па вѣщката рǎпитлǎт.

Тǎм вэн мирхот йма ат мǎнл».

Округ кǎщǎ не Наталья Комарова вўщǎ верǎс па лупǎс, хуты Югра мўвевн иса муй верлы, лǎлн арсыр мирǎт кўтǎлн йма па лǎхсǎңǎ ат вǎсǎт. Щит пǎта мўң округевн немасыя поступсǎт рǎпитлǎт.

Россия мўвтел мир вэн форум мǎнум пу-

райн Ёмвошн 30-сыр мирхот, вǎйтантупсы, вандтупсы, вǎндтǎты хǎр лǎщǎтман вэс. И хǎтлǎн арсыр мирǎт дыв хурамǎң пурмǎс-лад верты вǎндтǎсǎт.

Россия мўвтел мир вэн мирхот пурайн арсыр мирǎт кўтǎлн дыв вǎлупсǎл, йм верлад, нўшайлад олǎңǎн пугǎртсǎт.

Людмила ГУРЬЕВА

Ешавәл «Ма рәт ёхдам» немпи кәсупсы сукһнӑл

Васы мәнты тылӑш 4-митн «Открытый регион» немпи тӑхийн тӑм тӑхи кӑща не Маргарита Козлова па Югра мӱв архив тӑхи кӑща не Наталья Судакова пида вӑйтӑнтупсы вӑс. Ши хӑтлӑн «Ма рәт ёхдам» немпи кәсупсы олаңӑн путӑр мӑнӑс.

Маргарита Козлова лупӑс:

– «Ма рәт ёхдам» кәсупсы – шит округевн вӑлты мир дыв рәтлӑл олаңӑн айкелӑт ӑкӑтлӑт, хӑншлӑт. Интӑм мир дыв рәтлӑл олаңӑн 47 путӑр китсӑт, ар путӑр ӑшколайн вӑндтӑты эвӑт-пухӑт эвӑлт юхтӑс. Шит шеңк ӑм, вӑнтӑ, дыв мосты айкелӑт ӑңкилӑл ацилӑл пида ӑкӑтсӑт па хӑншӑт. И семья Ту-полев академик олаңӑн хӑншӑт, дыв, неш, лӱв пилада и рәт. И хоттел ёх увӑс мир эвӑлт, дыв рәтӑл олаңӑн йис путӑр вӑл, дыв хушела моньшӑт моньшты, арӑт ариты хуятӑт вӑсӑт. И путӑр эвӑлт уша йис, хуты дыв 11 йис рәт олаңӑн уша версӑт, шӑта 400 нем олаңӑн хӑншман вӑл.

Югра мӱв архив кӑща

не Наталья Судакова ай тӑс, хуты ши кәсупсыйн «Блокадной Ленинград вошӑн хоттел ёх вӑлупсы» нем версы. Вӑнтӑ, тӑм олӑ Ас хӑлты тылӑш 27-митн Ленинград вош блокада йира вӱты хӑтлӑ вӱш эвӑлт 75 олӑ постӑсӱв. «Тӑм хӑтлӑ вӑнты блокадной Ленинград вошн вӑлуп хоттел ёх олаңӑн хӑт путӑр китсы. Вулаң Отечественной далӑ пурӑйн Ленинград вош эвӑлт мӱң Югра мӱвева шӑкашты нявремӑт тӑйты хӑлуп хот китсы. Хуйтат далӑ юпийн юхлы Ленинград воша керлӑсӑт, итӑх хуятӑт мӱң округевн вӑлты па рӑпитты хӑшсӑт. Ин дыв рәтлӑл олаңӑн путӑр китсӑт, шитӑт архив сайт хуша лӱнӑтты рӑхл. Мӱң хушева «Ма рәт ёхдам» немпи кӱлуп рӑпитлӑ,

Н. Судакова па М. Козлова

– лупӑс Н. Судакова.

Юхи хӑшум артӑн Маргарита Козлова тӑм кәсупсы арталӑты ёх па нух питты хуятӑт пӑта мойлупсӑт олаңӑн путӑртӑс. Уша йис, ши кәсупсы китум рӑпатайт генеалогия вер вӑты хӑннехуятӑт, Югра мӱв архив рӑпӑтнекӑт па округев культура верӑт тӑты вӑтаң ёх нух вӑнтты питлӑт. Ши тумпи васы мәнты тылӑш 16-30-мит хӑтлӑтн «Ма рәт ёхдам» кәсупсы китум рӑпатайт «Открытый

регион» сайт хуша лӱнӑтты рӑхл па пириты.

Нух питум хуятӑт тынӑн мойлупсӑт ёша холумлӑт. «Генотек» компания ёх немасыя пурмӑсӑт мойлӑлӑт, шит эвӑлт ДНК па опрашлӑл олаңӑн уша верты рӑхл. «Архиограф» тӑхи эвӑлт немасыя сертификат непекаӑт мойлӑлӑт, ши ут хӱват рӑхл йис рәтлӑл олаңӑн мулты вӑйтты.

**Людмила
ЛОНГОРТОВА**

Пуквайт пида ванлтупсы верӑнтлы

Ас потты тылӑш 5-мит хӑтлӑ вӑнты «Пуквайт ёмӑнхӑтлӑ» немпи ванлтупсыя верум рӑпатайт китты рӑхл. Шит йилуп вер, хута рӱш пуквайт ванлтӑлӑйт. Ванлтупсы шуши мир ясӑт мӱвтӑл мир ол вӱраңӑн верлы.

Шив 16 ола ювум ёх верум рӑпатайлӑл китты веритлӑт. Арсыр утӑт верты муй па ёнтты рӑхл, ши ӑхтыйн пуква верты мосл: хурӑт хӑншты, арсыр хурасӑт верты, пурмӑсӑт ёнтты, юх эвӑлт утӑт верты.

Ин вӑнты Амурской, Архангельской, Брянской, Ростовской, Саратовской областят, Удмуртия па Сӑран мӱвнӑн эвӑлт верум рӑпатайт китсыйт. Ши китум утӑт кӱтн шимӑш пуква ӑнтӑм: **е, ё, з, ф, ш, щ, ъ, ы, э, ю.** Хуйтат

лӑнхӑлӑт, ши пуквайт пида арсыр рӑпатайт ат верлӑт.

Иса китум утӑт эвӑлт жюри ёх мет ӑм пурмӑсӑт пириты питлӑт. Шӑлта ши утӑт «Пуквайт ёмӑнхӑтлӑ» ванлтупсыя верӑнтлӑйт. Олӑдн шитӑт Сыктывкар вошн ванлтӑлӑйт, ши юпийн Россия мӱв арсыр тӑхет хӱват китлӑйт.

**«Финноугория» тӑхи
айкел хӑнты
ясӑна тулмашӑс
Надежда РАГИМОВА**

Од вәдман Россия мұв ёх нух лұңәтлайт

Ёмвошн айкел хәншты ёха путәртса, муй иты 2020-мит одн Россия мұв луваттйин мир нух лұңәтлайт.

Видео хұват ши вер олаңән ймсыева государственной федеральной статистика тахи кәща **Павел Малков** путәртәс:

– Россия мұвн мет олаң пұш худыева хәннехәйт 1897-мит одн нух лұңәтсайт. Шиты 2020-мит одн кәтхушьянмит пұш мир нух хәншлайт. Мұң мет олаң пұш ин интернет унтасн мир лұңәтты питлұв. Россия мұвн вәдты кашәң хәннехә немасыя мир лұңәтты непека хәншлэв. Мосл лұпты, васы мәнты тылащ олаңмит хәтл вұш эвәлт 31-

мит хәтл вәнта 2020-мит одн Россия мұв луваттйин кашәң хуят нух хәншты питлұв. Ши тумпи государственной услуга немпи ут хұват па многофункциональной тахет мухты нух хәншанышты рәхл. Щәлта сора па тәса хәннехәйт лұңәтты кеша мұң рәпатнеклұв немасыя планшетәт тайты питләт. Тәмәщ йилуп интернет верәт унтасн мұң яма па и тылащ мәр Россия мир нух лұңәтләлұв. Вантэ, 2018-мит одн мұң тәм вер арталәсэв. Щәлта перепись – шит лутаң вер. Мұв луваттйин ёх лұңәтлайт, немасыя щимәщ поступсы ООН тахийн вәд. Ин тәм ол арсыр мұвәтн вәдты ёх нух хәншсайт. Иса

2019-мит одн 28 мұвн ёх лұңәтсайт па па ол 50 мұвн па мұң Россияев хуща щимәщ вер тывл. Тәмхәтл Белоруссия па Азербайджан мұвнәән мир нух лұңәтты олңитсайт. Вантэ, хәннехә нух хәнштыин мұң уша верлэв, муй тахийн мир вәдләт, муйсәр шир хуят, муйсәр ясаңән путәртәл, хоттел ёх тайл муй әнтэ. Перепись вертэв юпийн мұң яма вәты питлэв, хутыса Россия мұв хуятәт вәдләт, муйсәр нұшайт тайләт.

Елды Югра мұвн айкел хәншман рәпитты ёха Ёмвош округ па Ямал мұв луваттйин статистика верәт тәты тахийн кәща ләңкәр хәя рәпитты ики **Валерий Ярлов** лупәс:

– Иса Югра мұв лу-

ваттйин нюр кашәң хәннехә нух лұңәтлэв. Ай кәртәтн вәдты ёх сырышәк олңитләлұв нух хәншты. Иса Ёмвош округн и миллион лапәтсот шурәс мултас хәннехә вәд. Итәх хұвн вәдты кәртәта тухләң хопн яңхты питлұв. Щәлта немасыя мир нух лұңәтты комиссия тайлұв, щәта кәщя Югра мұв губернатор ләңкәр хә Геннадий Бухтин вәд. Ёмвош округ кашәң районән хәннехәйт нух хәншты кеша немасыя ёх питләт рәпитты.

Иса Россия мұв луваттйин муй арат хәннехә вәд, уша йил ван хәтлуп тылащн 2020-мит одн.

**Ульяна
МОЛДАНОВА**

Вәндтйылты верәт ләщәтлйит

Пенсияя мәнты вұтшум па ән рәпитты ёх пәта немасыя вәндтйылты верәт ләщәтлйит, ләдн дыв мосты рәпата ат вәйтсәт.

Нын ләңхалты ки рәпата вәйтты муй па йилуп рәпата тахия мәнты, «центр занятости населения» тахия юхтаты па мұң нынана нәтлұв:

– уша верты, муйсәр рәпата тахет мұң округевн вәдләт;

– мосты рәпатая вәндтәты;

– уша верты, хута рәпата мушәтты рәхл;

– вәндтйылты юпийн юкан вер пұншты.

Шит пәта «центр занятости» тахия щимәщ непекаәт тәты мосл:

– вохты непек;

– паспорт;

– хутты вәндтылум олаңән непек;

– рәпата олаңән ки-нишка;

– рәпата тахи вәйтсәты ки, щәлта непек вұты, хуты вәндтылум юпийн шив рәпатая вұдыты;

– кәши-мәшәң хуята вәдләты ки, немасыя «индивидуальная программа реабилитации инвалида» непек.

Кашәң хуят хәлүмкем тылащ вәндтйылты питл. Ши вәндтйылты вера бюджет вухәт эвәлт 68 шурәс 500 шойт вух мәнд. Нын ши пәта вух сухуптәты ән питләты. Вәндтйылты мәр нына на стипендия вух сухуптәды, шит 16 920-кем шойт вух арат. Вәндтылум юпийн ёша немасыя свидетельства, диплом, муй па удо-стоверения непек мәды.

Мосты рәпатая вәндтйылты мәр кашәң хуят:

– вәндтйылты мәнты едпийн тәрум пәта тәхтурәтн вантлы;

– стипендия вухн сухуптәды;

– вәндтйылты воша па юхлы мәнты әш иши сухуптәды (карты әш хұват плацкартной вагонән, тўтәң хопн, тухләң хопн, автобусән); мәнты мәр кашәң хәтл пәта 300 шойт вух сухуптәды;

– па тахи эвәлт юхтум хуята вәндтйылты мәр вәдты хот атл-хәтл сухуптәты пәта 550 арат вух мәды;

– вәндтйылты етшум юпийн немасыя непек ёша мәды;

– рәпата вер мет яма уша верты па вухәң рәпата вәйтты.

Щимәщ вәндтйылты ширәт вәдләт:

– шит иса ән вәндтылум хуят велши вәндтйылты шир тайл;

– кимит пұш вәндтйылты хуят, йилпа вәндтйылты шир;

– рәпата верл әхтыин вәндтйылты хуят.

Ши вер олаңән уша верты рәхл: Ёмвош, Карла Маркса вош хулы, 12 хот, карты кел: **8(3467)32-05-03**, тел./факс **32-21-88**, e-mail: hm@dzhnmao.ru; Ханты-Мансийской район, с.п. Горноправдинск, Центральной проезд вош хулы, 11 хот, тел./факс: **8(3467) 37-53-51**.

«Центр занятости населения» айкел

**Хәнты ясаңа
тулмаштәс
Надежда ВАХ**

Вүлэң ёх VII-мит вэн мирхот 2021-мит олн Ёмвошн лэщятлы

«Вүлэт давалты мўвтел ёх» мирхот пурайн

В. Пяк мойң хэя сотуп мойдал

Ши олаңан Сэрханл вошн Ас потты тылаш 1-2-мит хатлннән «Вүлэт давалты мўвтел ёх» оса тахи мирхотн уша йис. Интам дыв кимит пўш ақташийлсат, дэлн уша паватты, муй ширн вўды тайты мўвтел мир вэлдэт, муй вўрн вүлэт давалдэт па муйсәр нўшайт тайлэт.

Сырыя «Вүлэт давалты мўвтел ёх» оса тахи кэша, Ямал мўвн вэлты юрн ики **Сергей Харючи** ясан вўс па лупас, хуты там мирхота 28 мўв эвалт вүлэт давалты па 22 оса тахи кэщайт юхатсат. Шит Чукоткой, Камчаткой, Магаданской, Сахалинской, Амурской, Забайкальской, Бурятия, Тыва, Хабаровской, Саха (Якутия), Эвенкийской, Таймыр, Коми, Ненецкой, Мурманской, Ямал, Югра па ман хон пелак Монголия, Норвегия, Швеция, Гренландия, Финляндия мўват эвалт вүлэт давалты ёх.

Вўща яснат юпийн Югра луваттыйн мўв илпи питы вуй вўты па мўв-ават давалты верат тэты департамент тахи кэша ланкар хэ **Александр Комиссаров** Ёмвош округ вэнт шушийн вўды давалты верат олаңан айкел тэс. Лўв ясандал эвалт уша йис, Югра мўвн вўды давалты ёха нётты шира немасыя кат поступсы

лэщятсы. Шит «Агро-промышленной верат елды тэты шират» па «Увас мир вэлупсы ямалты па тўңматты верат».

Шиты Югра мўв бюджет эвалт вўды давалты хуята и вўды пата ол мәр ипўш 600 шойт арат нётупсы вух мады. 2018-мит ол непек ширн, округ хўваттыйн кат вэн сельскохозяйственной тахи рэпитл. Шата 21 212 арат вўды давалты. Шит туппи «Осетные» па «Ильбигорская» кат община нўх ханшман вэлдәнн. Шата 174 арат вўды давалды. Нуви санхум районан 26 крестьянско-фермерской тахи вэл, хута 4 008 вўды давалман тайды. Шалта Нуви санхум, Сўматвош, Нижневартовской, Сэрханл па Ёмвош районатн дыв саттэла вүлэт давалты 408 тахийн 16 506 вўды тайды. Ийха лўңатты ки, округ луваттыйн 41 900 мултас вўды вэл.

2015-мит ол вўш эвалт округ вой ямалты тахи

ёх әрн Югра мўв вүлэт электронной шўңкатн верты питсайт.

Елды арсыр мўват эвалт юхтум оса тахет кэщайт айкел тэсат, хутыса дыв мўвдалн вўды тайты верат манлат. Хатл этты **Чукотка мўвн** 17 тахийн 154 шурас мултас вўды вэл. Ши вер пата Чукотка мўвн немасыя хэт поступсы лэщятсы, тәп итәх пурайн нўшайт ищи етлядэт. Атум па шакалтум мўв, шимл рәпатнек, вўды лант хәрәт худатум вер па вүлэт пурты войт эвалт вўды щәхрәт ая йиләт. Шит пата Чукотка мўвн вэлты увас мир ланхалат, дэлн Россия мўв луваттыйн вўды давалты вер олаңан немасыя йилуп поступсы ат вўсы. Шата ханшты, вўдыя кетумты вэнт войт йилуп ширн йира вўты. Шалта тащатн вэлты кашан вўды страховка ширн нух ханшты мосл.

Елды **Камчатка мўв** вўды давалты верат олаңан уша версўв. Шата 20 шураскем вўды тайды. 2014-мит олн вўды нюхи эвалт сыр-сыр летутат лэщятты завод пўншы. Манум олн вўды тайты вер олаңан тата немасыя поступсы вўсы. Интам вүлэт давалты ёх ол мәр

ямалты па лекшитты тахетн рўтыщаты веритлат. Шимл айлат хуят вўды тащн рәпитты ланхал, шит пата Камчатка мўв Паланской колледжан немасыя вўды тащн рәпитты вера вэндтаты тахи пўншы. Вүлэт пурты войт эвалт ищи вэн шәк тывл. Шит пата кашан вўды пурты вой пата 30 000 шурас арат мойлупсы вух ёша паватты рәхл. Шит пата интам еша кена йис, тәп нўшайт ищи хәщсат. Там мўв ёх яснат ширн, антә тәп путартты, ийха катләсмән, и нумасн па и әрн нўшайт тўңматты мосл.

Амурской мўв хуша вўды давалты 20 община нух ханшман вэл. Вўды щәхәр аршак йис. Там ванан тата вет шурас вўды вәс, интам 6 817 арат вўдыя йис.

Забайкальской мўвн хэт шурас арат вўды эвалт чипирование шўңкан хәлум шурас вўды немасыя непек посн верса. Тата вэлты увас мир яснат ширн, кашан вой лўв непекәл ат тайл, вантә, нюхи тыныгы пурайн там детут ГОСТ ширн вэл.

Бурятия мўвн вўды тайты верат давәрта манлат. 1960-мит олатн

хэт шура́с мултас вўды тайсы. Инта́м та́та та́п 776 ара́т вўды ха́щас. Ши́ вера́т ту́нматты ши́ра немасы́я поступи́сы а́нтэм. Вет о́л ма́р шив та́п 600 шура́с вух еса́л-сы. Вўды пурты войт ар пелак вўды иса паватла́т, айлат е́х вўды та-ща́тн рэ́питты а́н ла́н-хала́т. Шит па́та мет сыры́я немасы́я поступи́сы вўты мосл.

Тыва мўвн халум шура́с вўды тайды. 1980-мит ола́тн та́та 20 000 вўды вэс. Вўды пурты вой ара́ ийс, дыв вэн вўдэ́т иса му́шатла́т па хурла́т. Шит па́та мет сыры́я пурвойт велты мосл, та́п ши пура́йн айкемн вўды та́щат ара́ йиты питла́т.

Хабаровск мўв «Кела» немпи община кэ́ща хэ Андрей Сторожевой, ма ширемн, мет така та́м мирхотн лупа́с: «Иса мўва́т нух вантты ки, 10 мўвн вўды дава́лды е́х вэ́дла́т. Ма Россия мўв хўватты́н я́нхсум па веритлум лупты, вўды дава́лды вер атма ма́нл, ешавэ́л па ши ийс вер вэ́тша́лэв. Вантэ, арсыр мирхотатн кэ́щайт я́м цифра́йт пута́ртла́т, я́на муй ропа́х, шит дыв вер-дал. Та́п вўды дава́лды ханне́хэ пула́щ та́ты а́н питл, ши па́та муйса́р дава́рт сурта́т дыв та́йла́т, немхуя́тн а́н вэ́ды. Ийс е́хлўв мў́нева ши мурт та́щ хайса́т, ла́дн мў́ң вўды дава́лды вер та́са е́лды та́сув, ла́дн айлат е́х ши ве́ра вэ́нлта́сув. Мў́ң та́та а́кта́щсув па ку́тэвн та́п я́м вэ́лупсы ола́ннэ́н пута́ртлўв. Я, ши, та́рмал, вэ́щката па така лупты мосл. Каша́ң вўды дава́лды ханне́хэ лўв ну́ша та́йл, инта́м а́н ту́нматлўв ки, вэн е́хлўв партум вер иса вэ́тша́лэв».

Саха (Якутия) мўвн 165 шура́с мултас вўды дава́лды. Та́м о́дн 18 йилуп община пў́ншысы.

Клим Кантеров вэ́нт шу́шия я́нхса́т

И. Самсонова верум хура́т

Та́м мўвн вўды дава́лды вер вантман та́йды, немасы́я поступи́сэ́т рэ́питла́т. 2010-мит о́дн этно́логическо́й экспе́ртиза ола́ң поступи́сы нух вўсы. Сыры́я дава́рт вэс, инта́м и́щи ита́х дава́рт сурта́т е́тля́т, та́п я́м ара́т юв́рая ла́щатум вер ту́нматты веритсы. Яку́тия мўв кэ́ща е́х я́сна́т ши́рн, та́м вер нух а́н вантсы ки, а́н па вэ́да́т, муй ши́рн промышле́нной та́хет шу́ши мир мўва́тн е́лды рэ́питса́т. На́ма́слум, ху́ты каша́ң мўвн этно́логическо́й экспе́ртиза вер поступи́сы нух ха́ншты мосл.

Магадан мўвн Се́веро-Э́венско́й райо́ннэ́н 6 500 мултас вўды дава́лман та́йды. Дыв са́ттэ́ла ферме́рско́й вер 58 ханне́хэ та́л. Ши ту́мпи вўды дава́лды 46 ханне́хэ нух ха́ншман вэ́л. Та́м мўв мир айкемн вэ́дла́т па рэ́питла́т, та́п ла́нхала́т, ла́дн Россия мўв луватты́н вўды дава́лды вер ола́ннэ́н поступи́сы сора́ша́к ат вўсы. Ша́лта кре́стья́нско-ферме́рско́й вер ла́щатты ши́ра немасы́я непека́т па па ута́т кенша́ка верты мосл. Дыв са́ттэ́ла пў́ншты та́хи е́лпийн ар шос па ар э́р мосл.

Ю́гра мўв вўдэ́т дава́лды е́х кэ́ща хэ **Сте́пан Ке́чи-**

Вўды дава́лды хэ Клим Кантеров

мов лупа́с, ху́ты окру́гевн вўды та́йты вер вантман та́йды. Нема́сыя «комби́корм» де́тут Че́лябинск во́шн де́тды. Е́лды мўв и́лпи пи́ты вуй па газ вўты «Сургу́т-нефтега́з» па «Лу́койл» та́хе́ннэ́н ту́хла́ң хо́пн шит Ю́гра мўва та́ты не́тла́т. Те́румдор во́ш пў́на́дн вўды та́щ дава́лды ю́рн хэ **Васи́лий Пя́к** и́щи я́са́ң вўйля́с. Лўв лупа́с, вўды дава́лды верн ну́шайт е́тля́т, ар пелак ута́т имухты ту́нматлы́йт.

Кимит ха́та́дн арсы́р мўва́т э́ва́лт ю́хтум мой́ң мир Сэ́рханл райо́н Ля́нтор во́ш пў́на́дн вэ́нт шу́шийн вэ́лды вўды дава́лды айла́т ханне́хэ **Клим Канте́ров** ху́ща та́сы́йт. Дыв вантса́т, ху́ты́са Сэ́рханл мўв вўды дава́лды е́х вэ́дла́т. Па хон пелак мўва́т э́ва́лт ю́хтум е́ха мет э́ма́щ вэс, ху́ты мў́ң ху́щева вўды

ла́нт теле́ева вэ́л. Дыв ху́щева ши вўды де́тут шимл.

Мирхот сухну́м е́л-пийн уша́ ийс, вўдэ́т дава́лды Мў́вте́л мир VII-мит конгресс 2021-мит о́дн ай кер тыла́щн, хэ́н Ю́гра мўв кэ́ща не мойлупсы хо́лумты ши́ра о́круза вэ́тша́тн мет а́пра́ң сора́ е́шуп, па́сты ку́руп вўде́ң е́х ю́хатла́т, поста́ты питды. Шит па́та Ю́гра мўв э́ва́лт «Вўдэ́т дава́лды мў́вте́л е́х» о́са та́хи пра́вления́ Степа́н Ке́чимов пи́рисы. Ши ту́мпи, пра́вления́ та́хи и́щи йи́лпатсы, сыры́я та́та Михаи́л Пого́даев кэ́щая вэс. Инта́м Норве́гия мў́вн вэ́лды не Инга́ Ана́та Сма́х пи́рисы.

Та́м мирхот ола́ннэ́н ма е́лды ха́ншты па питлум.

Ирина САМСОНОВА

Нявремат вэнлтаты Тэк кэртан не

Басы маны тылаш 5-мит хаталн мўв мўхал мир няврем вэнлтаты ёх ёманхатл постасат. Ёмвош округн ар ханнехэ ай тёпиет рэт ясната вэнлтуман рэпитлат. Там вулаң ёманхатл лепн эвет па пухат ханты, рўщ ясната вэнлтаты не Олеся Вячеславовна Хандыбина олаңан ханшлум.

Югра мўв увас пелакн Сўмат-вош районан ай Ас хонанан Тэк кэрт вэл. Там вошн хўв йистелн Ас ханты мир вэлдат. Тэк кэртан ёх дыв рэт яснелн арилдат, кўтэлн путартлат. Нявремат хатл мэр тайты хотн ай тёпиет ханты ясаңа вэнлталайт. Щалта аш-колайн нявремат рэт ясаң ищи уша верлат.

Айлат Ас ханты Анеңие Олеся Вячеславовна Хандыбина 2007-мит олн Ёмвошн Югорской университет етшуптас. Лўв немасья рэт ясаң ашколайн нявремата вэнлтаты вер ахтийн вэн непек ёша павтас. Щалта няд ол мэр ханты ясаң наука ширн уша верман рэпитас. Лўв арсыр киникайт ханшас. Щиты 2011-мит олн «Щащем моньшат»

Нявремат рэт ясаңа вэнлтаты не О.В. Хандыбина

немуп моньшаң непек етас. Лўв шив Тэк кэртан нэпатлаң вэна ювум ханты мир йис путрат, моньшат актас. Там каркам эви 2013-мит олн «Словарь синонимов хантыйского языка» немуп киника верас. Там непекан лўв ийха арсыр ханты яснат актас. Щи тумпи Олеся Вячеславовна ям арат ол мэр нявремат пила рэпитман яма вэлдэ, ай ёх вэнлтаты киника рэт ясаңан шеңк ан тармал. Щи пата 2013-мит олн «Сборник творческих работ по литературе: пособие для учителя» немуп ут ханшас. Нын ши вадан, катра хўв йисн худыева ханты

пушхиет рэт яснел яма тайсэл. Ин нюр па шира питсўв. Ай нявремиеет иса рўщ ясаңан путартлат. Лывты ханты ширн путартты вэнлтаты даврта йис. Олеся Вячеславовна ай эвет па пухат рэт ясаңа кена питтэл кеша 2013-мит олн ай киникайт ханшас. Вусты па вўрты харе́п эма́ш ай киникаеңан «Мўң куртэв мир верат па рэпатайт» па «Сэман вантум вер», та́та я́мсы́ева ханшман, муйса́р рэпатнека́т кэртэлн вэлдат. Алпа, та́миты нявремат рэт яса́на́н ийлат.

Там айлат Ас ханты неңие вэн непекана ювмал юпийн юхи енмум кэртиела рэпитты юхтас. Лўв яснэл эвалт уша йис, Тэк кэрт ашколайн нявремат рэт яснел олаңмит класс вўш эвалт 11-мит класс вэнта вэнлталэл. Ай тёпиет 1-мит па 5-мит класс вэнта ханты яса́на Ирина Дмитриевна Енова вэнлтал. Ай эвта па пухата яса́н эма́ш вэнлтаты. Дыв худыева рэт яса́н уша верты яңхлат. Олеся Вячеславовна лупас:

– Рэт яса́на 5-мит

па 11-мит класс вэнта нявремат вэнлтуман вэлдум. Ма ванттемн, итэх рўщ па са́ран нявремата ханты яса́ан путартты тэса тывл. Эвет па пухат пила мўң ар вўрн яса́н вэнлталўв. Я́ха мо́ньша́т, йис пу́тра́т лў́на́тлўв. Арсы́р ханты мир ю́на́тн ю́нлўв. Арсы́р ка́супсэ́тн ка́с-лўв. Рэт яса́н ахтийн олимпиада́я я́нхийлўв. Щалта интернет хўват нявремат ка́сты та́хета рэпатайт китыйлдум. Лы́пат енумты тыла́шн Кира С. «Се́верное сия́ние» ка́супсы́йн ола́н та́хия пи́тас. Щи тумпи ма ищи немасья учителя́т вэнлтаты та́хета я́нхийлдум. Ма на́мэсте́мн, нявремат ю́лн рэт яса́ан путартлат ки, велши я́ма яснел тайты питлэл. Щалта «Се́веряно́чка» немуп ту́нты э́нтты та́хи тай-лўв. Ща́та ай ё́ха пу-та́ртлўв, муй иты йис-телн Тэк кэртан хуя́тат тунты эва́лт хурама́н хинта́т, воньщпа́т па йи́ндат вера́нтсат.

Иса мўватн няврем вэнлтаты хатл лепн там каркам ханты не́на вэн вў́ща яса́н китлум. Елды пела Тэк кэртан ай тёпиет ита́с ханты вешка́т нумла́с ханты яса́на вэнлта́-лўйт. На́н ши вэлдэн, рэт яса́н тайман мўң арсы́р мир кў́тн лэ́хия ка́рилўв.

Айлат Ас не О. Хандыбина ханты ёх хотн енмас. Лўв ащел – Вячеслав Васильевич Хандыбин – хўлвелпаслаты харши ики. Аңкел – Елизавета Отшамова – ар ол мэр нявремат хатл мэр тайты хотн рэпитас.

Вантэ, дыв рэтэл хўв йистелан хўл тухлыман ай Асн вэсат.

Ульяна ДАНИЛО

О. В. Хандыбина

Мўң куртэв мир верат па рэпатэт

Тэк ашколайн 5-мит классан вэнлтийлты нявремат

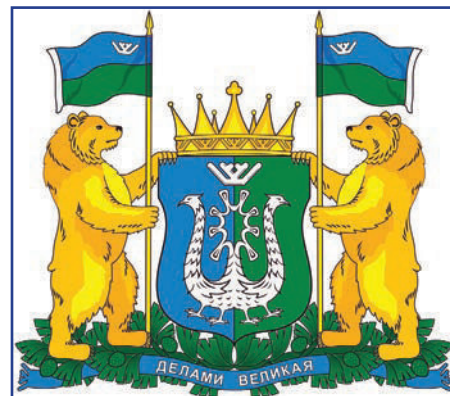
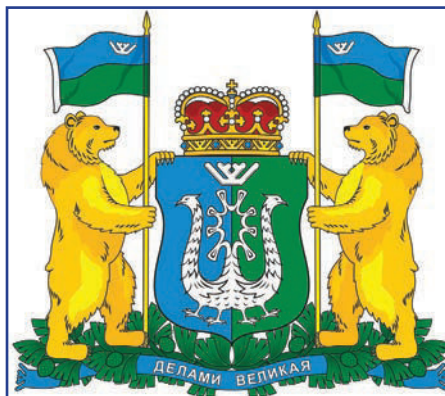
У. Данило верум хурнан

Югра мўвн йилуп герб питл

Нәмәлмәлэв, ин Ёмвош округн тайты герб посэв Россия мўв хон хуца рәпитты геральдической совет ёхн ан есәлса елды тайты. Ши пәта Югра мўв кәщә ёх хўв мәр дыв пидала па оса тәхетн кәпәртты хуятат пида йилуп пос вер әхтыйн рәпитсәт.

Вантэ, Уральской федеральной мўвн тәп Ёмвош округ немасыя поступсы ширн вўюм герб ан тайл. Шиты 2012-мит одн Югра мўв йилуп пос кәщә ёх, оса тәхетн кәпәртты хуятат ләщәтсәт. Тәп мира ши ут ан мәстәс. Ши пәта герб вер әхтыйн арсыр учёной мир елды рәпитты питсәт. Шәлта 2017-мит одн ар пўш мирхотәтн Югра мўв йилуп пос оләңән учёной ёх, оса тәхет мир па увәс мўв шуши ёх путәртсәт. Шимәщ вәйтәнтупсәтн 300 мулдас хән-нехә вәс. Хўв мәр ши хуятат йилуп пос верман рәпитсәт. Ин вел-ши йилуп герб геральдической тәхи ширн ләщәтсәт. Тәм ут Югра мўвн вәлды кашәң хәннехә мәстәл. Вантэ, йилуп пос ләщәтум хуятат йәмсыева тарнәң йис вўш эвәлт мўев па тәта вәлды мир вәлупсы вәндтәсәл.

Шиты ин йилуп посн хәнтәт па вухалят хәншеңән «Кәт ухуп вой» па «Шовр пәл» версайңән. Мет нўм пеләкн кәнащ ёх мил мәстүптәсы. Шәлта ши мил мухәлая «Шовр пәл» немуп хәнши верса. Шуши мир хәншет ши кеша версайт, ләдн кашәң хәннехә ат вәйман тайләлэ, тәм мўвн тарнәң йис вўш эвәлт хәнтәт па вухалят вәлдәт. Кәнащ мил тәта вәндтәл, хуты катра тәта Югорской па Кондинской кәнащәт вәсәт. Ши кәнащәт рўщ йис хон монарший титула ләщәтман тайсайт. Шәлта герб поса питы па вўщлүм кәт пўпи версайңән. Пўпие хәнтәт па вухалят кеша мет ёмән, лўвты хәнты хота тәтыйн немасыя «Пўпи якты» хәтләт ләщәтйилдайт. Шәлта рўщ ёх ширн пўпи – мўв кәщә. Мосл лупты, геральдика верәт ширн пўпи хур – щит әр па тәс нумәс. Вўщлүм хурас – щит тәщәң па ләщкам мўев. Кәт пўпие вот вой сух кәтәлман тайләңән – щит

Тәмәщ хурәт эвәлт йилуп герб пириты мосл

ванлтәл, муйсәр вән әр Россия мўв луваттыйн Югра тайл. Ши тумпи тәм хур эвәлт кәл, хәнтәт па вухалят – йис кәнащ мир. Герб пос илпийн нохәрьюх лепсәт улдәт. Вантэ, Югра вәнтәң, ёхмәң мўвн вәл. Шәлта сыры тәюм посэв хуца иши нохәрьюх лепсәт верман вәсәт.

Югра мўв лутәң герб пос «Геральдика.ру» немуп тәхи кәщә, географической наукайт кандидат ики Юрий Росич верәс. Лўв яң мулдас арсыр герб вошәт па мўвәт кеша ләщәтылдәс. Псковской мўв пос па вот вой сух 2018-мит одн лўв версәлэ. Тәм хәннехә шимәщ утәт ләщәтты йма хошл. Шәлта компьютерной ширн Ёмвош округ мет вулаң пос Барнаул вош эвәлт вәлды художник-дизайнер не Анна Карпова хәншәс.

Йилуп пос оләңән герб верум тәхия луңман вәлүм шуши нең-ңән иньшәссум, муй дын тәм ут оләңән нәмәсләңән:

Вухаль мир учёной ими **Светлана Динисламова** лупәс:

– Хәнты па вухаль мир пўпи

шеңк ёмәңа тайләл. Ма нәмәс-темн, ши пәта герб поса пўпи хур верты ан мосл.

Лянтор вошн «Югра лыл-нуптәты» тәхи кәщә не **Вера Кондратьева** ай павтәс:

– Немасыя пос верты геральдика ширн вантты ки, йилуп герб йма па тәса тывәс. Тәп ма нәмәс-ты ширемн, тәм вулаң пос пида па рәпитты рәхл. Ма ширемн, герб эвәлт пўпет йира вўты мосл. Шәлта кәт вот вой сух кәт тәхи пела вотн евәлдайңән, иши йм әнтә. Ши күтн ин Югра мўв вошәтн арсыр мир герб оләңән мирхотәтн путәртләт. Алпа, и нумәса питлўв.

Ма нәмәстемн, йилуп герб тәса па йма ләщәтса. Мет лутан, тәта хәнты мир йис «Ащи карты вой» муй па «Карты ворш, карты кўрк» хәнши верса. Шәлта йис кәнащ вәлупсәв тәта иши вәндтәсы. Ма ширемн, тәлдаса «Шовр пәл» хәнши йира вўты мосл.

Ши тумпи кашәң хәннехә интернет хуваң тәта <https://myopenugra.ru/> пәкл герб пос пириты.

Ульяна МОЛДАНОВА

М.Г. Эккерт акань ёнтты вәндтәл

Мойң неңәң

Нижний Новгород вошн Россия

Лыпәт хойты тыдәш 25-митн Нижний Новгород вошн «Россия мұв ел вәлупсы» немуп мұвтәл мир вән мирхот пурайн «Россия мұв нұлъях» немпи ариты-якты хәр вәс. Шит мұң мұвев культура верәт тәты министерства, «Россия мұвев мирәт ассамблея», «Сотворчество народов во имя жизни», арсыр мирәт верәт тәты федеральной агентства па Нижегородской область кәщайт унтасн ләщәтман вәс.

Ши хәтл Нижегородской тынесты хәрн верәнтты 39 хуят дыв верум хурамәң пурмәслад алысәт па тынессәт.

Вән ёмәңхәтл иса Россия мұвев эвәлт ариты-якты 30 тәхи па 300 хуят юхтыйдсәт: Марий Эл, Чувашия, Мордовия, Татарстан, Башкортостан, Якутия, Крым, Ингушетия, Тыва, Ивановской область, Югра па Россия па мұвәт эвәлт.

Ёмәңхәтл пүншум пурайн ариты не Оксана Кислова «Волга ас увл» ар арийс, эвет па пухәт хурамәңа Волга ас иты яксәт.

«Россия мұвев Ассамблея» немпи тәхи кәщә ләңкәр хә, Россия мұв культура заслуженной рәпатнек па тәм ёмәңхәтл ләщәтты хә **Сергей Кучинский** мойң мира вўца ясәт лупәс:

– Шикем ям, хуты

тәмхәтл нын тәта әк-тәшсәты. Тәмхәтл нын нұлъях иты Россия па нижегородской мұвев нұмпийн хәтләты пит-ләты.

Тәм ёмәңхәтл «Сотворчество народов во имя жизни» (Сенежской форум) немпи оса тәхи ёх ләщәтты нәтсәт. Ши тәхи 1991-мит одн версы, ши юпийн Россия мұвев Ассамблея тывәс.

Россия мұвев арсыр мирәт – тащәң мирәт, дыв йистәдн йис вәлупсы лавәдман тәйләт, күтәдн дәхсәңа вәдләт. Тәм ёмәңхәтл пурайн кашәң хуят па мир йис вәлупсы олаңәң уша верл. Якты-ариты хәр яма ат мәңл!

Ши юпийн юхтум ариты-якты тәхет кәщайта ишәкты непекәт па тынәң мойлупсәт катлуптәсәт. Әхәт ёмәңхәтл однитсы. Вошәң па мойң мир едпийн «Од Варма» немпи

Мордовской университет эвәлт арт-театр ёх (Саранск вош), «Джаз-Рандеву» немпи ариты тәхи (Симферополь вош), «Лекше Выт» немпи мари мир, «Союм» немпи эрзя мир арәт ариты тәхәңәң (Нижегородской область) па па якты-ариты тәхет ёх етнхотәт ванлтәсәт.

«Россия мұв нұлъях» немпи ёмәңхәтл пурайн арсыр йис, джаз, рок па пасыр арәт хәләнтсүв. Мет әмәш вәс хәләнтты, муй щирн Тыва мұв заслуженной артист хә Айдаш Барынмаа тўр сыйн хурамәңа арийс. Лўв арсыр арәт ариты хошл. Ши туппи тәмхәтл мойң ёх едпийн арәт хәншты па ариты неңәт Елена Седова, Елена Светлая, Тамара Кулябина, Мамина Барахоева арисәт.

Щимәш вән ёмәңхәтл пурайн мет әмәш вантты, хутыса нявремәт ариләт па якләт. Тәм вән

«Увәс хәншет» эвет-пухәт якләт

ВӘЯТН ШИ ОЛАҢҢАН

Кашәң ол Россия мұв мирәт Ассамблея ёх вән Конгресс мирхот ләщәтләт. Мет сыры ши вән мирхот 2003-мит одн Нижний Новгород вошн вәс, ши юпийн шит Россия мұвев луваттыйн ләщәтты, ши пурайн «Россия мұвев нұлъях» немпи якты-ариты ёмәңхәтл вәл.

Мойлупсы мойдәлүв

Мари ёх якәт

МУҖТЕД МИРӘТ ВӘН ЁМҢХӘТЛ ВӘС

хәрн Омск вош эвәлт «Увас ханшет» немпи тәхи эвет-пухәт арсыр мир якәт вантәсәт. Дыв ар пүш яксәт. Ши тумпи итәх тәхетн ипүляң вән хуятәт айдат ёх пида якты-ариты хәра етсәт.

Якутия мұв эвәлт «Ямские бубенцы» немпи ариты имет юхтылсәт, дыв щиты лупсәт:

– Хәнты XVIII-мит нәпәтн Якутия мұвева пәшәтә тәты щира немасыя ёх китсыйт. Щит мұң опрашдүв вәсәт. Тәм пура вәнты мұң рәтлүв Лена ас хонәңән вәлләт. Катра пурайн 1743-мит ол вұш эвәлт 1956-мит ол вәнты довн күвл дорийл ки, щирн пәшәтә непекәт тәдыйт. Кәртәң пухәт әш хушә хәхәлсәт па хәдәнтсәт, пәшәтә тәды муй әнтә. Ин мұң нынана немасыя ямщицкой щос альдүв, щәта худыева Якутск вош эвәлт Витима кәрт вәнты 63 пәшәтә станцияйт хәншман вәлләт.

Якутия мұвәң имет йис рүш арәт арисәт, мәта утәт ар ол кәртәт хуваат яңхман әкәтсыйт, магнитофона па непека нух хәншсыйт.

Тәм вән ёмәңхәтл пурайн әнтә тәп яксәт па арисәт. Владимирской

область Суздальской район Новое кәрт эвәлт юхтум «Радуница» немпи йис арәт ариты тәхи ёх катра пурайн рүш мирн тәюм дәмәтсүхәт вантәсәт. Ши тәхи хәс ол юхды тывәс. Ши арат ол мәр дыв Владимирской область кәртәт хуваат яңхман арсыр йис арәт, ёмәңхәтләт оләңән айкеләт, катра дәмәтсүхәт әкәтсәт.

Мұң «Ёмвош ёх» немпи ариты-якты тәхев ёх Россия мұвев арсыр мирәт пәта «Ван рәтәт», «Ёхмат хуваат», «Куренька», Валентина Швецова (Ерныхова) «Нуви сәңхум» хәнты арәт па «Куренька» па «Йис ухшам» якәңән вантәсүв. Ши юпийн мұң тәм хурамәң ёмәңхәтл дэщәтты ёха хумәсвәл па нохәр семәт па Югра мұвев оләңән киникайт мойдәсүв.

«Россия мұв нүльях» немпи ёмәңхәтл юхи хәшум артән Нижегородской область Дальнее кәрт эвәлт «Гармонешечка» немпи тәхи ёх арисәт.

Ёмәңхәтл тәты не Анастасия Ванатовская лупәс: «Россия мұвев щенк вән. Ма щиремн, кашәң хуят картайн Россия мұв шиваләд.

«Ёмвош ёх» ёмәңхәтлән

Цыган мир як

Россия мұвев арсыр мирәт ташәң йис вәлупсы елды тәләт. Тәм вән ёмәңхәтл пурайн мұң хурамәң арәт хәдәнтсүв па якәт вантсүв. Мұң нынана «Пайм вәлүм!» луплүв. Елды па

пүш вәйтантийдлүв».

Яна па, тәмхәтл мұң арсыр мирәт арәт хәдәнтсүв, якәт, хурамәң пурмәсәт вантсүв.

Людмила ШУЛЬГИНА

Михаил Кондин паварт воңхал

У. Данило верум хурһан

Павел Тользин певәлты хот омәсл

Певәлты хот дыпийн

С. Ромбандеева верум хур

«Торум Маа» певәлты хотәңа йис

Лыпәт хойты тыләщ 23-мит вүш эвәлт 27-мит хәтл вәнта хәнты па вухаль мир йис кәртән Ёмвошн певәлты хот па карты павәлты хот хә ёх Вячеслав Кондин, Анатолий Брусницин, Павел Тользин па Михаил Кондин омәссәт. Дыв мира ванлтәсәл, муй иты катра тәмәщ хотәт верәнтсайт.

Шуши мир йис пурмәсәт ванлтәты «Торум Маа» тәхийн рәпитты кәща ләңкәр не **Эрика Сургутскова** лупәс:

– Мүң ин мет мосты вер ләщәтлүв. Вантә, тарнәң йистелн хәнты па вухаль ёх певәлты хот па карты павәлты хот тәйсәт. Эмдер нә-муп йис вошн ищимәщ хотәт мұв, сәй илпийн учёной хуятәтн вәй-тыйлдсайт. Ин тәта мұң верәнтты хә ёхлүв ши утәт посн йилуп хотәт омәсдәт. Мосл лупты, Эмдер – щит тарнәң йис вош, хута шуши мир кәнащ ёх XV-XVI нәптәтн вәсәт. Карты павәлты хот Югра мұв луваттыйн иса әнтәм

йис пурмәсәт ванлтә-ты тәхетн. Ши пәта мұң мет сыры щимәщ тәхи мира ванлтәты питлүв. Щәлта тәм хотәт тәса лаюм катәлдты хошты ёхн вердайт. Дыв айтелн вәдәл, муй иты мосл певәлты хот омәсты, муй па па ут верты. Тәм хуятәт унтасн «Торум Маа» немуп йис кәртән йилуп кәт хот тывл.

Югра мұв депутат **Александр Новьюхов** ясәң эвәлт уша йис, «Югра дылңуптәты» оса тәхи хуятәт па «Торум Маа» немуп йис кәртән кәпәртты ёх ар ол мәр и нумәс верман рәпитләт. Щиты дыв арсыр мосты верәт ләщәтләт. Ин муй лампа кәт ям йис хот

яха омәссәт. Ши тумпи тәм хотәт хәнты па вухаль хә ёхн версайт. Мосәң, хәнты хәтл йил-па енумты нартуп ня-ремәтн тәм хотәт амәт-ман вантыйлдты па нух вәндтәты питдайт.

Певәлты хот омәсты кеша тыв Нуви сәңхум район Амня вош эвәлт немасыя хәнты ики **Павел Тользин** вохса. Лүв ай павтәс:

– Ма вүдең ёх хотн енумсум. Иса каслә-сыйлман вәдмевн певәл-ты хот хән омсыйлдсүв. Сүсн щит хұв мәр и лотн вәдмевн певәлты ай павәрт хотые тәйсүв. Щәлта ма вәдмем нә-пәт ищи щимәщ хотәт омсыйлдсум. Ин мұң тәм хот нюр иса йис щирн верләв.

«Торум Маа» немуп йис кәртән рәпитты ики **Вячеслав Кондин** лупәс:

– Тәмәщ хотәт омәсты хәр культура верәт тәты

департамент унтасн тывәс. Вәйт дор нуви тыләщн мұң шукас не Наталья Чайникова-Вахрушева эвәлт павәртәт ләтсүв. Елды па айлтыева хотлүв омәсты вүянтсүв. Мин Михаил Кондин пида карты павәлты хот омәс-лумн. Ёхәт етшәтәл юпийн тәта рәхл мира ванлтәты, муй иты катра хәнты мир карты павәлты хошсәт. Щәлта певәлты хот ищи катра щирн верлүв. Щит пелка рәт дыпел тәйты питл. Вантә, тыв юхтыйлдты мир иса иньщәсдәт, муй тәхийн катра шуши мир певдыйлдсәт, ин мұң питлүв ванлтәты, хута хәнтәт па вухальт елдәл лухитыйлдсәлал.

Адпа, йилпа верум певәлты хот па карты павәлты хот арсыр мира вантты әмәщ питл.

Ульяна МОЛДАНОВА

70 ода йис

Вухаль ими Светлана Ксенофоновна Молданова Ваньшават кертан вёл. Лўв вейт лор тылаш 15-мит хатлан 70 ода йис. Ин пираш ёх ёманхатл вўраңан там ими олаңан ханшлум.

Светлана Ксенофоновна Сўматнюл кертан сема питас, ай пура олдал шата мансат. Аңкел-ащел – Александра Степановна па Ксенофонт Иванович Яркиннан – вой-хўл вел-паслуман вёсңан. Юлн хот войт тайсат – ошат, мисат, доват. Щирн кашаң лўң нявремдал пид турн лэшатсат. Аңкел-ащел олаңан Светлана Ксенофоновна щиты путартас: «Аңкем Сўматвош район Новинской кертан енмас. Ащем Ным Нярь-ёх кертан сема питас. Щалта аңкем щив тэслэ. Олаңмит олатн шата вёсат. Щалта Вулаңдалё пурайн ащем Ваньшават кёрта китсы. Вантэ, лўв йма пушкан эвалт еслас. Кўраң вой велты партсы. Ньюи лаля китты мосас. Лўң пурайн Сўматнюл керт пўңалн Айпанан хўл велпасласат, аңкем лўв пидала рэпитас. Вөн сэхат, мухсаңат велсат. Иса хўл вўты тэхия маасат. Ма Сўматнюлн сема питсум, аңкем-ащем щи пурайн шата нявремдал пид вёсат. 1949-мит олн кертан хэт пух сема питас па ма – и эви, щит Алексей Самарин, Николай Юмин, Анатолий Юмин па па хейт. Едлы олн Альбина Юмина, Галина Дыбина сема питсаңан. Яха юнтсўв, амаш вёс. Щи пурайн Сўматнюлн ар ханнехэ вёс. Хотэв Ас хонаңан омса. Щалта щи хот Асн ид увсы».

Александра Степановна па Ксенофонт Иванович Яркиннан яң няврем тайсаңан. Итэхат ая вёлмелн антэма

йисат. Денис Ксенофонович пухан Ваньшават кертан имеңа йис, лўв имел Матрёна Егоровна Яркина (Молданова) вёс. Интам шата дын эван Надежда Денисовна Молданова вёл. Светлана Ксенофоновна па и упел – Ульяна – ищи Ваньшават кертан вёс. Интам Ёмвошн вёл лўв эвел – Маргарита Фёдоровна Рябова. Яң няврем эвалт ин тэп Светлана Ксенофоновна хашас, лўв семьяел хуши мет ай вёс.

Ай пура олдал олаңан С.К. Молданова щиты путартас: «Сўматнюл кертан вёсўв. Ма халум ол вўш эвалт па хэт ол вэнты семнадам немалт ан вантсаңан. Немалт операция ан версы, аңкем-ащем шарт версаңан, семнадам йма йисаңан. Полнават воша вёлтыйлды китсаюм. Мўң щив довн яңхсўв. Щалта па щи машаңа йисум, Ёмвошн ол мэр лекшитсаюм. Юхи юхатсум, щи пурайн хоттел ёхлам Ваньшават кёрта касалсат. Тыв юхатсум,

С.К. Молданова хилнеңал пид

Н. Шабаршина берум хур

ашколайн вёлтыйлдыт питсум. Ипўш юлн каврум шай пўтн шошумсыюм, веншем иса машаңа вёс. Менём машаң елсухем амл вўрн нерумсалэ, щи юпийн ймашак йисум. Щиты ай пура олдам мансат».

Лапат класс етшуптумал юпийн 1967-мит олн Светлана Ксенофоновна лэйңал пид Сэрханл воша вёлтыйлдыт манас, и ол мэр хот омасты вера вёлтылас. Тюмень воша па Ёмвоша хотат омасты китсы. Щалта нумсаң непек ёша паватмалн Сэрханл вошн хотат омасман рэпитас. 1975-мит олн аңкелн Ваньшават кёрта вохсы. Щиты лўв юхи керлас.

Ваньшават кертан Светлана Яркина икия

манас, щит ханты хэ Роман Павлович Молданов вёс. Тэп лўв сыры антэма йис, щи пурайн тэп-тэп ай пухие сема питас. Щирн Светлана Ксенофоновна атэлт нйл няврем енмалтас – и эви па халум пух. Аңкел – Александра Степановна – лўведа нётас.

Светлана Ксенофоновна ай нявремат хатл мэр давалты хотн хохарет лухитман 15 ол мэр рэпитас. Хэс вет ода йис щи пура вўш эвалт, хэн лўв кимит пўш икия манас, щит Анатолий Лаврищев. Дын яха вэнта воньшумут, тулаҳ, нохэр акатты яңхсат, хўл велпасласат, ин картэпка омаслат. Халум ода йис, хути Светлана Ксенофоновна вэнта ан яңхал, кўрңалал машаңа йисаңан.

Лўв кат хилне па и хилы тайл. И хилне па хилы Пэкэр кертан аңкел пид вёллаңан, Тэк кертан вёлтыйлланан. И хилне – Ваньшават кертан, ванкўтлы шашел хуца юхатл.

Ма ланхалум Светлана Ксенофоновна йм яснат лупты, талана, уяңа-пишаңа немалт атум вер ан вантман ар ол мэр ат вёл. Найн-Вертан давалман ат тайлы!

Светлана Ксенофоновна пухдал па икел пид

С. Молданова миюм хур

Надежда
НОВЬЮХОВА

Ас хўдāt олаңаң пұтәр мәнәс

Лыпāt хойты тылāщ 20-мит хātлāн Ас, Лаңал ас йиңк хуща тынāң хўдāt тātты вер олаңаң вән мирхот вәс. Щи елпийн тыв юхтум мойң ēх, вән кәщайт па айкелāt āкātты ēх Ёмвошāң «Югорской» немпи тынāң хўдāt енмālты тāхи кәщā Павел Павлов щи хотā тәтылās. Щātā мўң вантсўв, муй щирн мухсāң, кāри па сәх хўдāt енмālдыт.

Кәщā хә хўдāt ен-мālты вер олаңаң пұтәртмалн лупās:

– Тām ол мўң 87 шу-рās сәх хўд енмālсўв, мўв илпи питы вуй вўты ēх йиңкә есālты щира тәп 30 шурās хўд ләтсāt. Щи тумпи 70 шурās кāры хўд енмālсўв, щи эвālт лыв тәп 4 шурās хўд ләтсāt. Па нйлāk Ямал мўв питы вуй вўты па па тāхет ēх ләтсāt. Шаль, хуты юхи хāщум олаңтн мўв илпи питы вуй вўты тāхет кәщайт āн пйтсāt нйлкāt ләтты. 2012-мит ол вўш эвālт 600 миллион нйлāk йиңкә есālты мосл. «Лукойл» тāхи ēх сурāх хўд нйлкāt есālты пйтсāt, вантэ, сурāх хўд и нйлāk – 60 ай вух хойл, сәх хўд нйлāk – 15 шойт. Тām олн мўң 90 процент арат хўд есālсўв, питы вуй вўты ēх тәп яң процент арат, щит шеңк шимл.

Немасыя научной институт ēх уша верл, муйсār тāхетā сәх хўд мәнās, вантэ, йиңкә есālты елпийн кашāң сәх хўд торāх хуща немасыя олупн нерлā.

Округевн 1970-мит

А.М. Константинов нўша олаңаң ай тәл

олн «Ванзетурской» па «Тāд дор» немпи хўд енмālты тāхетāн вер-сыйнāн, щитнāн хулнā яма рәпитлāнāн.

Мет сыры мосты пур-айн Ас нопātты ты-лāщн ēңк тәтыйн лыв-пāt Аса есālдыт, щитāt дора мәнлāt, щātā енум-лāt. Мўң 1,5-2 грамм луват тынāң хўд нйлāk йиңкә есālлўв. Елды вәщ тылāщн, хән Асн йиңк ая йил, лыв Ным Аса, щālтā Обской губа хуща мәнлāt, щātā 7-12 ол вәллāt, вәна йилāt па юхды керлālāt.

Елды мирхот вәс. Щā-

та П.В. Павлов лупās, хуты мет сыры мосл уша верты, муйкем арат тынāң хўд енмālты па есālты мосл. Щālтā мўв илпи питы вуй муй газ вўты тāхет кәщайт пилā тәсā рәпитты, ләдн лыв кашāң ол тынāң хўд нйлкāt ат ләтсāt па йиңкә ат есālсāt. Щи вер āн тәты тāхет немасыя нух хāншты па вухн пунты мосл. Вантэ, тām йисн округ кәщайт питы вуй вўты тāхет кәщайт пилā мўв-йиңк давал-ман тātты рәпата тәты пātā немасыя кашашты непекāt вәллāt, тәп лыв āн рәпитлāt, щит вер хән?

Округевн мўв-авāt давалман тātты тāхи юкан кәщāя вәлум хә Александр Бирюков лупās:

– Мўң округевн 30 шурās арат юхан, дор, ар нәрум вәл. Округев луваттйин 160 шурās квадратной километра мўв – щит мўв илпи питы вуй кāншты па вўты тāхет – щит иса мўвев эвālт 32 процент арат. Газ па питы вуй вўюм пура вўш эвālт

172 шурās скважина рә-питл, 112 шурās кило-метр тўрпайт мухты пи-ты вуй муй па газ мәнл, щит иса мўвев нйл пўш ювāртты рāхл. Ин питы вуй муй газ вўты ка-шāң тāхи эвālт шākāl-ты вер олаңаң айкел йил. Юхи хāщум 12 ол мār кāt пўш шимлā мўв йис, хута питы вуй вўды. 2006-мит ол 7045 гектар вўш эвālт 2018-мит олн 3110 гектара йис. Щи тумпи йиңкевн питы вуй 4,3 вўш эвālт 0,8 процент арат хәлы ут вәйтты пйтсы. «Гринпис» не-муп мўв-авāt вантман тātты тāхи ēх лупсāt, хуты ин Ас эвālт шимл хәлы Ледовитой щорās хуща мәнл.

Тām олн округевн пи-ты вуй па газ вўты ēх 4 миллион 22 шурās сәх хўд нйлкāt Аса па Лаң-да есālсāt.

Мирхотā юхтум мир арсыр верāt олаңаң лупсāt. Мўв-авāt давалты ēх ищи лыв рәпатайлаң олаңаң ай тәсāt. Вәна пелка ювум шуши мир совет тāхи кәщā Александр Константинов щимāщ нўша олаңаң ай тәс. Тām ол Кев Лев хуща вән йиңк вәс, щирн шуши мир мосты пурайн хўд ләщātты āн веритсāt.

Мирхотн āкмум мир и нумса юхātсāt – хўд па вой велпāслātы ве-рāt олаңаң Россия мў-вев поступсāt йилпа нух вантты па йилпатты мосл. Тынāң Ас хўдāt енмālты па есālты ве-рāt әхтыйн Томской область па Ямал мўв кәщайт пилā ийхā рә-питты мосл. Щит пātā тām вән мирхотā Ямал мўв эвālт Геннадий Кельчин юхтылās, лўв Ямал мўв оса тāхийн рәпитл.

Людмила ГУРЬЕВА

П.В. Павлов хўдāt енмālты вер олаңаң пұтәртāl

Араң, моньщан ханты эви Виктория Молданова Касум мўн енмәс. Лўв нәмдәлэ, ая вәлмәлн ванкўтлы щашел па щатыщашел хуца вәнт кәрта яңхәс. Лўнән ай авка енмәлтылдәс. Пәсәң пунман вәс. Кашәң верн щашела па щатыщашела нәтылдәс. Вән кәтнәл эвәлт арсыр йис путрәт, моньщат па арәт хәлйәс. Виктория айтәлн ар пўш рәт ясәң арсыр кәсупсәта стихәт китылдәс. Ашколайл Амня вошн етшуптәслә. Щәлта Ёмвошн Югорской университетн вән непека вәнтылдәс. Ин тәм айдат ханты эвие Когалым вошн вәд. Лўв ханты ясәңән яма па тәса хәншәл.

Араң ханты эви

Виктория иньщәссем, муй вўрн лўв арәт хәншты питәс? Лўв лупәс:

– *Ма ая вәдмемн ванкўтлы щатыщашем пида вўды кәншты яңхийлсум. Имудтыйн вәщ дор хонәңән тәщемн юпийн шәшмемн щатыщашем мәнәма лўв ард арисәлэ. Щи юпийн ма ищи питсум арәт верты, хәншты. Мудты тәхийн шәшийлдум, лыпи нумсемн арилум.*

Ма па нәң

Така нәңты апәлмәлум,
Турупнәлән мослталдум,
Нәңты сәмәңа тайдем!
Нәң тәп мәнәма мослән!
Яха мин няхлумн,
Яха мин арылумн,
Арсыр пәлтап эвәлт ән пәлдумн,
Нәң пилана ма вәлдум!
Ёшлумн яха кәтлман
Мин вўтәң нөрүм хўват
Елды шәшлумн,
Елды мәнлумн!
Хәләнта, щит ма сәмем арие
Нәңена мойләлум!

Сәм әр

Вәда, нем хуят пәда ал әңкәрта!
Арсыр ёх дыв щирелн вәлдәт,
Нәң ищи нумсәң,
нәң ищи хошләң.

Хәләнта, щит нәң вәдупсән!
Ванта, щит нәң шәшты ёшен!
Нәң сәмен вән па нумсән тарум,
Ал пәда мүдты ки ән вәләң.
Нәң сәмен әр, нәң әрән вән,
Па елды така-сара шәша!

Хәнты ясәң

Ма хәлдүм сый,
Лўв айдтыева лупл:
«Нәң мәнты юремәсән?
Нәң мәнты хәйсән?
Ма нюр ай тўт сем,
Тәп-тәп ләп хәрләлүм,
Щит хуй, нәң уша версән?
Щит ма! Нәң рәт ясәң!
Па муя па нәң мәнты хәйсән?
Ма атәлт хўвн вәлдүм,
Лыпийн нәмәлт ән тайлүм...
Ма рўща еша вәлман йилүм,
Рәт мўвем юремәлүм...
Нәң әңкәртила. Ванта:
Мин рўщ щирн питсумн вәдты,
Мўң рәт ясәңев хәйсәв.
Нын худыева Хәнтәт,
Па муя па нын ясәңән рўщ?
Ма хути ищи Хәнты!
Па хәнты щирн путәртты
Мўң айдтыева питлўв,
Ма снумлүм, ма әрәңа щи йилүм!»
Ма ясәңем вәйтүм вошәң не,
Хәнты ясәңем тайдем ма,
Хәнты ясәңем нәмлем ма!
Хән ма лувты юремәдем!

Хәнты ясәң айдат эви
В. Молданова

Кәт хутәң

– Хута нәң? Муй тәхия вәшсән?
Ма нәңты кәншлем,
Ма нәңты вәтшәсәм...
Увәс вот сый тәп хәдәнтсум.
– Хута нәң? Нәң хута?
Ар сем йинк ма холдәсум,
Вулды тәюмсум.
Ар мўв ма яңхийлсум,
ар мир вантыйлсум.
– Хута нәң? Нәң хута?
Тәмхәтл ма вәйтсем,
Тәмхәтл ма амәтсум!
Нәң ванән вәлмен,
Нәң тыхләнән омәсмен.
Сора ма амәтсум,
Муй вўрн нәңена нәтлүм?
– Хута нәң? Нәң хута?
– Я-а эвие, муй холдәлән?
Ма нәңена щи нәтлүм.
Та, вўя тухәл па нух пәрда!
Найн нәтман, Тәрумн нәтман
Ма нух щи пәрләсум!
– Хута нәң? Нәң хута?
Ма нәң хонңена латумлүм!
Нәң мәнты шуваләсн,
Нәң вера амәтсән!
Па няхмуләңа йисән!
Ма нўви хутәң ёмәң хурн
Турнәң дора щи латсум
Па нәң хуцана вана рәхсум.
Така апәлмәсем,
Така мослтәсем!
Яха мин пәрләсман,
Яха мин мәнсумн!
Нуви вой хура каремәсман
Ин па щи вәлдүмн!
Ёмәң хутәң нуви вой,
Кашәң аләң арыйл:
– Хута нәң? Тәта нәң!
– Хута нәң? Тәта нәң!

Тәмәщ әмәш стихәт Виктория Молданова хәншәл. Лўв хәнты ясәң тәруптәты верәт олаңән нәмәсл.

Ульяна ДАНИЛО

Касум мўв

Кашиң ханнэху ашколайн вунлтыйс. Вунлтыём талдал нумасн ипүша хашдлат. Алпа, тухл пөрайн ши талдал ёхлы кератты вутцийс, туп ши верат, ши талат ипүша ши мансат: ёхлы, вулом талдав, кератты ширев антём. Вудты юшев, вудты понтэв елды манл, елды шуртысл.

Кашиң хоят ашколая манталн учитель ёша катлоптада. Анкеташет ланхалат, лудн лыв няврэмдал ашколайн вердал яма ат мансат. Няврэм энмал, юшелн ар учитель пилт. Туп олаң учитель иса нөмсән хашд. Ма ар учительн вунлтасаём, ар мосты верата вунлтасаём, туп мет нөмсән тайлэм олаң вунлтыём нэзем. Лүв нэмл Анна Алексеевна Неттина (Аликова). Яма нумлэм, хун айлат хорасан нэ мүн куртэва ёхтас. Лүв мүн классэв вунлтаты питас. Анна Алексеевна ашел-анкел Мосум юхан хонаан Вун Вар куртан вудман, щата вуды тайман па велпасломан. Аня эвие семьяйн мет вун няврэма вудмал. Вунтан вудопса шеңк даврта манл. Ай эвие вератты

А.А. Неттина

Анна Алексеевна Михаил Николаевич
икелпида

Олаң учитель

кемалн иса едн нетмал: апшидал давалты, анкеда хот рупата верты, ашел пилн холуп вантты янхмал. Ширн вунтан вудты даварт вудопса Аня эвие яма вуйтсалдэ. Ашел дяль пөрайн ляля тувём. Ленинград вош давалман снайпера вудмал. Кат пүш даврта мушмалтыйм: веншел элты, юхат па шаншел элты. Ши юпийн 1944-мет талн ёхи семьяйл хощи ёхатмал. Мевл посн «За оборону Ленинграда» миём, щалта па кимит степень «Отечественная война» немпи орден мойдум. Дяль юпийн куртан

морта рупитмал, туп самелн иса вунт курта вудты вохём. Ширн хув мар па вунт курталн семьяйл пилн вудмел. Вет няврэм нэңал пида энмалтасан. Лыв нэмлал: Анна, Саша, Пята, Серёжа па Анастасия.

Ашколайн Аня вердал яма манмел. Кышик ашкола етшуптомал юпийн, Аня елды пелы вунлтаты нөмас вермал. Нял тал Ханты-Мансийскайн учителя вунлтымал. Юхат Сосьвая учителя рупитты китсы. Михаил Николаевич Неттин хоши икия манмал юпийн Тэк курта вудты ёхтас.

Пилэл пилн лапат няврэм тайдасан. Лыв нэмлал: Виктория, Раиса, Николай, Андрей, Надежда, Александр па Алексей. Ин кат похнал Тэк куртан вудланан, па няврэмдан ар тахайн вудлат. Рут куртэл ан ёрэмалэл, иса энмом рут мывела ёхтыллат. Хилэт па хилнэңат энөмлат. Ширн Анна Алексеевна няврэмдал па хилыдал мөхты вудопсаел елды манл, елды шуртасл.

Анна Алексеевна Анявлэк сампи, каркам ёшпи нэңие вус. Куртан ёхлалн мосман тайса, вунлтом няврэмдалн иса нумман тайла. Лүв даварт рупата верты иши веритас: лүңан няврэмдал пилн турн верас, талн вунт элты турн па тутюх талас, дован ёхи йиңк тус. Вантэ, хун хуйл велпасломан вунтан янхас, едн иши рупитты мосас. Анна Алексеевна пенсия мантал вунты ашколайн няврэмат вунлтоман вус.

А.А. Неттина (Аликова) ван хатлоп тылашн нийлмет хатлан 1981-мет талн антёма йис. Куртан ёхлал самлалн, няврэмдал па хилыдал самлалн Анна Алексеевна ипүша ат хашд, ат вул.

Зоя НОВЫЮХОВА

Анна Алексеевна Неттина вунлтом няврэмдал пида

Нарасьёх версәт

Лыпәт хойты тыләщ 26-28-мит хәтләтн Ёмвошн округ мир әктәщийдсәт. Лыв нарәсты утәтн юнтты па нарәсьёх верты вәнтыйдсәт. Мосл лупты, щимәщ мирхот ол мәр кәт-хәлүм пұш верийлды.

Тәм пұш Ёмвоша Манстәр, Ёмвош, Нижневартской, Сәрханл районәт па Югорск вош эвәлт хәс хәнне-хә юхтыйдсәт. Лыв нарәсьёх верты вухаль хәйн Анатолий Вадичуповән вәнтәлдыйт, нарәсты утәтн юнтты – хәнты хәйн Алексей Решиковән. Хур хәншты вулаң хә Геннадий Райшев хотн рәпитты не Наталья Фёдорова юхтум хуятәта пүтәртәс, муйсәр нарәсты утәт шуши ёх тәйләт па тунты әхтыйн хәншты вер оләңән.

Югорск вош эвәлт юхтум не Людмила Волкова (Вынгилева) лұңән

ищи щимәщ мирхота юхтыләс, интәм елды вәнтыйдты ләңхал: «*Ма тәм ванән уша йисум, нарәсьёхн юнтты вәнтыйдты мосл. Югорск вошн шуши мир ёмәңхәтләт верәнтдыйт, нарәсьёхн хуят ки юнтәс, ймашәк ләдн вәс. Ма рәт ёхләм хәнты саңквылтапн юнтсәт, щирн ма уша йисум ищи ши вера вәнтыйдты. Алексей Александрович Решиковән вәнтәлдыйом.*

Денис Кельмин тыв Аган вош Нижневартской район эвәлт юхтәс, щәта шуши мир пурмәсәт верты хотн рәпитл. Тыв пәнән на-

Н. Рагимова верүм хур

А. Вадичупов нарәсьёх верты вәнтәл

рәсьёх верты пәта юх шәп тәс, ләңхал ши ут верты вәнтыйдты: «*Ма юх эвәлт арсыр пурмәсәт верты хошлүм – әхәл, пән, ләп, вултуп па па утәт. Ши вера әшколайн вәлман вәнтәсыюм. Арсыр мирхотәта яңхлүм, ин нарәсьёх верты*

вәнтыйдты ләңхалүм.

Мосл лупты, щимәщ мирхотәт верәнтдыйт, ләдн Югра мұвевн вәлты ёх шуши мир нарәсты вер оләңән ат вәсәт, ләдн ши йис вер лавәлты па нух алүмты.

Надежда
НОВЫХОВА

Округ мир хәнты па вухаль щирн якты вәнтыйдсәт

Лыпәт хойты тыләщ 27-митн Ёмвошн вухаль не Маргарита Фёдоровна Рябова (Яркина) мирхот ләщәтәс. Лұв әктәщум мир хәнты па вухаль якәт тәса якты вәнтәс.

Щәта Ёмвошәң ёх тумпи Сәрханл, Югорск, Варьухан кәрт Нижневартской район, Шапша кәрт, Салым кәрт Нефтеюганской район эвәлт мир юхтыйдсәт. Маргарита Фёдоровна әктәщум мир «Хә як», «Вухаль як», «Куренька» па па якәт тәса якты вәнтәс. Лұв лупәс, хуты вухаль щирн якты лұв Мария Сергеевна Меровайн тәса вәнтәсы. Щит пәта лұвела вән пәмәщипа ясаң лупл.

Лұв пүтәртәс, хутыса ши якәт тывсәт, лұв ар пұш хәнты па вухаль пирәщ ёх пида

вәйтантыләс па дывты иныщәсәс. Пирәщ хуятәт лупсәт, кашәң хәнты па вухаль не лұв юкан як тәйс.

Маргарита Фёдоровна хәнты па вухаль якәт ай пурайл вұш эвәлт вантәс, хән вәндат хуятәт әктәщийдсәт па яксәт. Щәлта щитәт нәмәсыйлман якәт ләщәтты питәс.

Ма мирхотн вухаль не Людмила Волкова пида пүтәртсум. Лұв Югорск вош эвәлт тыв юхтәс. Лұв лупәс: «*Ма хәс ол юхды эвет па пухәт вухаль щирн якты вәнтәсум. Щәлта мәшәңа йисум па ши вер хәйсем.*

Н. Рагимова верүм хур

М.Ф. Рябова якты вәнтәл

Ин йма йисум, па ши еша яклүм. Ма ай пураёмн Пұпи ёмәңхәтләтн якты вәнтәсыюм. Ёмәңхәтләт әщемн верәнтсыйт. Ин вухаль ясаңән арилүм па нарәсьёхн юнтлүм.

Мосл лупты, Маргарита Рябова сыры ши-

мәщ мирхот ищи верәнтыләс. Интәм итәх эвиет кимит пұш тыв юхәтсәт. Әмәщ, хуты рұщ эвет па пухәт ищи хәнты щирн якты вәнтыйдләт.

Надежда РАГИМОВА

Мет тәс па апрӑң ими пирысы

2019-мит ол округевн «Хоттел ӗх ола» немӑтсы. Па ай тӑхет потты тылӑш олаңмит хӑтлӑн Россия мӑв луваттыйн вӑнлата йовум хуятӑт хӑтл постӑды. Ёмвошн ши ол па ши хӑтл вӑранӑн пирӑш хуятӑт пӑта «Ёмвош мет апрӑң аңканки муй па щащи» кӑсупсы верӑнтсы.

Мет олаң шимӑш кӑсупсы 2010-мит одн версы. Ӗхӑт па щатыщӑет па аңщӑет кӑтӑлн кӑссӑт. Ши юпийн «Супербабушка и Супердедушка Ханты-Мансийска» кӑсты ширӑт верӑнтсыйт.

Тӑм олн кӑсупсы лыпӑт хойты тылӑш 15-митн олнитсы. Хута вӑнлата йовум имет вӑнлтӑсӑт, муй верты хошлӑт. Ши имет кӑтн хӑнты ими Мария Григорьевна Эккерт вӑс. Лыв лыпӑт хойты тылӑш олаңмит хӑтлӑн «Октябрь» немпи хотн «Ёмвош вулаң аңканки муй щащи 2019» нем пӑта кӑссӑт. Олӑлн лыв путӑртсӑт, хута лыв сема питсӑт, хута вӑсӑт па рӑпитсӑт, хоттел ӗхдал, нявремдал, хилыдал олаңӑн еша лупсӑт.

Кимит кӑсупсийн арисӑт, яксӑт, стихотворения лӑнӑтсӑт. Мария Григорьевна «Куренька» ар арийс па як якӑс. Лӑвела «Хӑтл» немпи театр ӗвӑлт хуятӑт нӗтсӑт.

Щӑлта «Пушхӑт путӑртлӑт» кӑсты ширн нявремӑт мулты ясӑң олаңӑн путӑртсӑт па мосӑс ши ясӑң уша верты.

Мет юхи хӑшум артӑн неӑт якман, хурамӑң ӗрнасӑт дӑмӑтман «Алатырь» якты тӑхи пухӑт пилӑ акийлман сцена хӑват шӑшийлсӑт па хураслал вӑнлтӑсӑт.

Кӑсупсы арталӑты ӗх, мӑта тӑхия Ёмвош дума ӗвӑлт хуят, Югра мӑв культура тӑхет хуятӑт, 2014-мит олн «Вулаң щатыщӑщи» кӑсупсийн нух питум хӑ лунсӑт. Лыв Ёмвош мет вулаң вӑнлат не пирысӑт. Ши нем 2019-мит олн

Кӑсты неӑт

ӗша павтӑс хӑнты ими Мария Григорьевна Эккерт (Молданова).

Мария Эккерт ши олаңӑн щиты путӑртӑс:

— Тӑм кӑсупсы олаңӑн ма «Югра» телевидениян уша версум, щӑлта «Самарово-Ханты-Мансийск» газетайн ищи айкел шивалӑсум. Олӑлн нӑмӑссум: «Мӑнты муй ӑнтӑ». Щӑлта карты кел хӑват ши кӑсупсы лӑщӑтты ӗх йӑмсыева иньщӑссум па нумӑс версум щӑта кӑсты. Иньщӑссыюм, муй верты хошлум, арилум, яклум муй ӑнтӑ. Тӑм кӑсупсы кӑт шира мӑнӑс. Олӑлн мӑң вӑнлтӑсӑв, муй верты хошлӑв. Ма шив верум, тӑюм, кӑртум па ӗнтум пурмӑсдам тӑтылсдам. Кимит пӑш па мир ещӑлт ариты, якты, путӑртты мосӑс. Хӑн лупсы, хуты ма олаңмит тӑхия питсум, нух амӑтсум. Нӑртамлы хӑн ши арат хӑтл кӑсупсы лӑщӑтыйлсум. Ши пӑта ма немасыя тӑм йис ширн хӑнты ӗрнас па ухшам ӗнтсум. Нӑмӑслум, хуты еллы па арсыр кӑсупсӑтн кӑсты питлум.

Арсыр ӗмӑнхӑтлӑт лӑщӑтты «Октябрь» немпи тӑхи кӑща не **Екатерина Гарькина** ши кӑсупсы олаңӑн лупӑс:

— Сыры олаӑтн ищи вӑнлат ӗх пӑта кӑсупсӑт верӑнтсӑв. Па тӑм

М.Г. Эккерт

Н. Вах верум хурӑн

хоттел ӗх пӑта лӑщӑтум олн ши олаңӑн нӑмӑлмӑсӑв. Интӑм щит еша йилуп ширн лӑщӑтсӑв па мет ӑмща па уӑххуля йис. Еллы ищиты вӑн хуятӑт пӑта шимӑш кӑсупсы верты питлӑв.

Мосл лупты, хуты «Октябрь» немпи тӑхи ӗх вӑн вӑща ясӑңт путӑртлӑт ши тӑхета, мӑта утӑт тӑм ӗмӑнхӑтл лӑщӑтты нӗтсӑт.

Надежда ВАХ

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№19 (3535), 10.10.2019

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Врио директора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.
Заказ **4268**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных
технологий и массовых
коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.